

AKDENİZ ZEYTİNCİLİĞİNİN DÜNÜ, BUGÜNÜ VE YARINI

**Mustafa Tan*

mustafa.tan@uzzk.org

BİRAZ COĞRAFYA BİRAZ TARİH

“BİR GÜN AĞAÇLAR, ARALARINDA BİRİNİN KRAL OLMASINI İSTERLER. UZUN TARTIŞMALARDAN SONRA ZEYTİN AĞACINI SEÇMEYE KARAR VERİRLER. ANCAK ZEYTİN AĞACI; “İNSAN TÜRÜNÜN İYİLİĞİ İÇİN TANRI’ NIN BANA EMANET ETTİĞİ GÖREV, BENİM HÜKÜMET İŞLERİ İLE İLGİLENMEMDEN ÇOK DAHA ÖNEMLİDİR” DİYEREK BU TEKLİFİ REDDEDER“. (1)

Tüm zeytincilik literatürlerinde zeytinin kökeni konusunda iki görüşe rastlanır. Birincisi, zeytinin ilk olarak Ege, Anadolu'nun Akdeniz kıyıları, Suriye ve Lübnan'da ortaya çıktığı, ikincisi ise, kökeninin bugünkü Mısır toprakları, Kuzey Afrika'nın Atlas dağları olduğudur.

Foto 1)

En parlak devirlerini Anadolu’ da yaşayan, aynı zamanda birçok savaşlara da burada şahit olan zeytin ağacı, dimdik duruşu ile bugünlere gelmiş ve bu süreçte geçtiği tüm Akdeniz çanağında uygarlıkların sembolü, çeşitli medeniyetlerin kuruluşunda en büyük etken, insanlığın en önemli gıdası, ortalığı aydınlatan ışığı, güzellik iksiri ve ticari geliri olmuştur.

Gerçekten de dünyanın en kalitelilerinden sayılabilecek nitelikte zeytinyağlarının, sofralık zeytinlerin, üretildiği bir ülkede yaşıyoruz. Üzerinde bulunduğumuz topraklarda bu ürünlere dair binlerce yıllık bir kültür birikimi var. Özellikle eşsiz iklim özelliklerine sahibiz ve en önemlisi Avrupa topraklarına göre çok daha temiz ve verimli topraklarda tarım ve zeytincilik yapıyoruz. Ancak bizlerin bugüne kadar bu değerli ürünlerimize yeteri kadar sahip çıktığımız, onlara gereken önemi verdiğimiz, ekonomik ve kültürel açıdan taşıdıkları önemi benimsediğimiz söylenemez. Bu yüzden üretim, kalite ve pazarlama açısından ne iç pazarımızda ne de dünya piyasasında Anadolu’nun hak ettiği yere gelemiyoruz.

**(pH.D) Ulusal Zeytin ve Zeytinyağı Konseyi (UZZK) Yönetim Kurulu Başkanı,
1480 Sokak. No:2 Kat:2 Daire:2 35220 Alsancak, İzmir.*

Bugün % 98' i Akdeniz Ülkelerinde olan yaklaşık 900 milyon adede ulaşan zeytin ağacı, ne hazindir ki, Anadolu' dan misafir olarak gittiği ülkelerde baş tacı edilmiş, komşumuz Yunanistan' da 170 milyon, İtalya' da 237 milyon ve İspanya' da 308 milyon adet ağaç sayısına ulaşmıştır. Son 6 yıllık UZK verilerine göre, 2.213.600 ton ile Dünya zeytinyağı üretimi'nin % 78'ini, 1.973.800 ton ile tüketimin % 71 'ini ve 322.600 ton ile dış ticaretinin % 55. 7'sini gerçekleştiren Avrupa Birliği, Dünyanın en büyük zeytinyağı üreticisi haline gelmiş (7).

FOTO-2

Anlaşıyor ki Anadolu insanı, zeytin ağacının Akdeniz' deki Zafer Yürüyüşünü hayranlıkla izlerken kendi evinde adeta üvey evlat muamelesi görmesine uzun süre sessiz kalmış. Zeytinciliğimizin bugünlerine ve geleceğine ilk umut ışığı ise; 1929 yılında Mustafa Kemal Atatürk'ün Yalova Millet Çiftliği'ne ziyareti olmuş. Ata'nın, Çiftlikte ki 4000 ağaçlı metruk zeytinliğin imar ihyası için verdiği direktifler ve izlediği yol bugüne bile ışık tutacak devrimci davranışlar olarak tarihe geçiyor. Direktifleri İtalya'dan uzman getirtilir, bizim ziraatçılar ise İtalya' ya uzman eğitimine gönderilirler, onların uzmanlığı ile yetiştirdikleri ve onlardan sonrakilerin da yetiştirdikleriyle, toplam zihniyet değişikliğinin getirdiği bilinçlenme, zeytinciliğimize yeni heyecanları doğurur ve adeta zeytincilik seferberliği başlatılır. (3)

İhtisaslı zeytincilik dönemi olarak adlandırılan bu süreçte yani 1934' de 26 milyon adet zeytin ağacımız var ve 1937 de Bornova Zeytincilik Araştırma Enstitüsü açılır. 1950 yılında ağaç sayımız 30 milyon adete ulaşır ve izleyen dönemler birbirini kovalar.

- 1951-1960 teşkilatsız dönem ve 1960' da 55 milyon ağaç,
- 1960-1969 Kalkınma Planlı Dönem “ Zeytincilik Seferberliği Dönemi” 1964 de yaklaşık 2 milyon delice aşılınıp dağıtılır ve 1969' da 74 milyon ağaç ve,
- 1970-1982 arasında, Yatırımsız Dönem ve 81 milyon adet ağaç varlığına erişilir(3).

- 1982-1990 Plansız Programsız Yatırımsız dönem başlar. Zeytin ağaçlarının turizm amaçlı kesildiği, zeytinciliğimizin zor yılları. Bayrağı devralmak gerekiyor. Mücadele etmek gerekiyor. Üzerimize düşen görev ağır çok çalışıyor gece gündüz üreticiyle, sektörle buluşuyoruz. Uluslararası Zeytinyağı Konseyi (COI) ya da UZK dan alınan eğitimlerin bu yıllarda önemi çok büyük. Özellikle yaşlı ağaçların gençleştirilmesi, gübrenmesi, damlama sulama, derin toprak işlemeden kaçınılması ve bunun gibi konularda teorik ve pratik eğitimlerin verilmeye başlandığı üreticilerin bu yenilikleri dikkatle izlediği önder üreticilerin yenilikleri uygulamaya başladığı yıllar. Sulu baskı geleneksel yağhanelerden modern kontinü zeytin sıkma tesislerine geçişin ilk temelleri atılıyor. Bu çalışmalar üreticinin ilgisini çekiyor. Her ortamda zeytincilikten bahsedilirken, TV reklamlarında bugünlerde yine başladığı gibi margarin ve diğer yağlar hakkında halkı yanıltıcı bilgiler tüketicilere empoze ediliyor. Tıp doktorlarının diyet programlarında, tavsiyelerinde zeytinyağından çok margarin veya diğer bitkisel yağları betimlediği talihsiz yıllar. Üretici ürettiğinin karşılığını yeterince alamadığı piyasada sadece 3-4 firmanın fiyat belirlediği ve zeytinyağının değerinin çok altında kaldığı yıllar. Ezilmiş üreticiler, birlik olma ve kooperatifleşmenin en büyük güvenceleri olduğunu fark ediyor. Tariş gibi kooperatifler ve birlikler Ar-Ge faaliyetlerine önem veriyor. Zeytinde budama kursları sonucunda iri zeytin elde edilişi, sofralık zeytinin Marmara' dan sonra Edremit Körfez Bölgesi gibi diğer bölgelerde de ekonomik olacağını gösterildiği somut adımlar atılıyor ve üretici zeytinyağının yanı sıra sofralık ticaretini zeytini keşfediyor (4).
- 1990-2000 yılları önemli bir dönem. Zeytin ağaçlarının büyük miktarı yaşlı ve verimden düşmüş ve bu derde çare olarak UZK kurslarından edinilen bilgiler ile eğitim-yayım teknoloji transferinin kişisel çabalarla ve yoğun yapılmaya başlandığı yıllar. UZK yayınları ile UZK' dan eğitim alanların teorik ve pratik kurslar sonucu yaklaşık 30 milyon zeytin ağacı gençleştiriliyor (4).

FOTO-3)

- 1987-1992 yılları zeytin ağaçlarına kuraklık ve aynı yıllarda Kuzey Ege, Marmara' da kuvvetli don zararları zeytinciliğimize darbe vuruyor. Buna rağmen üretimde ve

verimde artış sağlanıyor. Sektör hızla bilinçleniyor. Bir an da beklenmedik bir gelişme ve sektörün frenine basılıyor!.. (4).

- 1998’ de Ülkemiz 35 yıldan beri üye olduğu UZK’ dan bir hükümet kararı ile çıkartılıyor. Böylece üretici olup ta UZK üyesi olmayan tek ülke konumuna düşülüyor. Bu karar sektör tarafından tepki ile karşılanıyor. Bu tepki 1998 den itibaren UZZK’ nın temellerinin atılmasını doğuruyor (4 ve 8).
- 2000’li yıllara kadar hala 90 milyon zeytin ağacına ulaşılmışken, UZK’ dan ayrılığa tepki gösterenler yılmadan çalışıyor köy köy zeytinciliği anlatıyorlar. 2000’ den sonra zeytinciliğe gönül verenler, ona ilgi gösterenler emekleri karşılığını almaya başlıyor. Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye yeniden zeytin ve zeytinyağı mucizesini keşfetmeye başlıyor. Önce 109 milyon zeytin ağacı varlığına ulaşıyoruz. Hala Yunanistan’ın sonra Tunus’ un gerisindeyiz. Ama heyecan artarak devam ediyor. UZZK’ nın ilk örgütlü çalışmaları 2002 yılı bu heyecanın doruğa çıktığı zeytinde yeni bir seferberlik isteminin meclis koridorlarına taşındığı yıllar. Madencilik kanunuyla delinmek istenen zeytincilik yasasının muhafazası için savaş veriliyor. Zeytin ağacını koruma çabaları, zeytin ağacını arttırma çabaları yeşeriyor. Sektör temsilcileri UZZK kurucu girişimi adıyla güçlü bir sivil toplum inisiyatifi haline gelerek bir taraftan UZK’ ya yeniden dönmeyi bir taraftan da kanuna dayalı Ulusal Zeytin ve Zeytinyağı Konseyi UZZK’yı kurmak için çalışıyor (6).
- İnternet üzerinde zeytinciliğin sorunlarını ve çözüm yollarını tartışan bir grup zeytin sevdalısı, bu çabaları uygulamaya geçirmeye karar veriyorlar. Böylece, zeytin ağacına gönül verenler sık sık bir araya gelmeye başlar, birçok zeytinci ilde ve yörede geniş katılımlı sektörel toplantılar yapılır. Bugün UZZK’ nın yönetimini oluşturanlar o toplantılarda UZZK’ nın yasasının çıkarılması ve yasaya dayalı bir Konsey kurulması için çalışmalar yapmak üzere yüzlerce sektör temsilcisi tarafından icra kurulu olarak seçilirler. Bu çalışmalar tamamen gönüllülük esasına göre ve hemen her hafta bir araya gelmek suretiyle devam eder. 5488 Sayılı Tarım Kanunu’nun çıkarılmasına çok önemli katkılar yapan grup, nihayet bu kanun çerçevesinde Ürün Konseylerinin kurulmasının önünü açmıştır (6).

- 21 Mayıs 2007’de Ulusal Zeytin ve Zeytinyağı Konseyi (UZZK) ilk kurulan ürün konseyi olarak tarihe geçer. Böylece 2002 yılından bugüne kadar kuruluşuna emek verenler UZZK Yönetmeliği doğrultusunda Tarım ve Köyişleri Bakanlığı tarafından ilk yetki belgesini alarak Kurucular Kurulu olarak göreve başlarlar. Kurucular Kurulunca 6 ay süresince UZZK’ya her kesimden üye kaydı gerçekleştirir ve,
- 12 Kasım 2007’de 1. Olağan Genel Kurula gidilerek kendinden sonra kurulan Pamuk, Fındık ve Turunçgil Konseylerine de önderlik yapılır. [6].

FOTO-5/2

FOTO-5/1

ZEYTİNCİLİKTE YENİ DÖNEM (2007-2014)

- Böylece UZZK; kamu, sivil toplum kuruluşları ve özel sektör arasında ortak akıl ve ortak bir adres yaratarak; ülkemiz zeytinciliğinin, yapısal gücün geliştirilmesine, ürünün tanıtımına markalaşmanın teşvik edilmesine, zeytin ve zeytinyağı üretimi, tüketimi ve ticaretinin geliştirilmesine, üretimin kayıt altına alınmasına, üretici, sanayici, iç ve dış pazar entegrasyonunun sağlanmasına, Avrupa Birliği Zeytin ve Zeytinyağı Ortak Piyasa Düzenine uyumun gerçekleştirilmesine, ülkemizin Uluslararası Zeytincilik Konseyi’ne yeniden üyeliğinin gerçekleştirilmesine ve Ülkemizi COI’ de temsil eden heyette yer alınmasına, sektörle ilgili piyasa koşulları ve uluslararası gelişmeler ışığında planlar oluşturarak dünya ile rekabetin artırılmasına ve bu ürünlerdeki sorunları Tarımsal Destekleme ve Yönlendirme Kurulu’na raporlar halinde iletmek suretiyle acilen çözüme kavuşturulmasına katkılar sağlamak üzere çalışmalara başlıyor. Bu konulardaki çabaları her geçen gün artarak devam ediyor (6).
- Ulusal Zeytin ve Zeytinyağı Konseyi önümüzdeki yıllarda, kendisi gibi aynı yolda ilerleyen Ulusal Pamuk Konseyi, Ulusal Fındık Konseyi, Ulusal Turunçgil Konseyi ve kurulacak diğer ürün konseyleri ile birlikte ve birbirinden aldıkları güçle ulusal tarım

politikaların belirlenmesinde, ülke tarımın geliştirilmesi ve yeni bir şekle dönüştürülmesinde çok önemli görevleri yürütecektir.

- UZZK'nın çatısı altında, masanın etrafında sektörün tüm bileşenleri yer alıyor. Her geçen gün sektörün çok önemli temsilcileri sektörün çatı kuruluşu olan UZZK'ya üye oluyor. Zeytincilik sektörümüz üreticisi, tüccarı, sanayicisi, ihracatçısı, sivil toplum kuruluşları, üniversiteleri, ilgili bakanlıkları, kamu ve araştırma kuruluşları ile bu ortak platforma destek olmak için adeta yarışıyor. Nihayet beklenen birlik ve beraberlik gerçekleşiyor. UZZK, sektörün en güçlü sivil sesi ve kamuya yol göstericisi olarak ulusal politikalarımızın belirlenmesi yolunda kararlı bir şekilde yol alıyor (6).

ZEYTİNCİLİĞİMİZİN MEVCUT DURUMU VE YAPILMASI GEREKENLER

- Sektörün yeniden uyanışı anlamındaki yoğun heyecan, ulusal çabalar hükümet önlemleri ile sinerji yaratarak meyvelerini vermeye başlıyor. Son dönemde yeni dikimlere teşvik verilmesi, il özel idare vb gibi yardımlarla fidan üreten ve fidan diken kişi sayısında önemli artışlar görülüyor ve 2007 TÜİK rakamlarına göre ağaç sayımız 140 milyon adete ulaşıyor. 2001 Yılı baz alındığında, 2006 yılında toplam zeytin alanında ki değişim oranı % 20' ye yükseliyor. Böylece;“Ülkemizde son 10 yıllık ortalamalara göre; sofralık zeytin üretimimiz 363.000 ton, yağlık zeytin üretimimiz 878.000 ton, zeytinyağı üretimimiz ise 120 bin tona ulaşıyor. Yıllara göre değişmekle birlikte dünyadaki yerimiz, sofralık zeytin üretiminde ikinci, zeytinyağı üretiminde ise beşincilik. Sofralık zeytin tüketimi ortalama 135.000 ton, zeytinyağı tüketimi ise 60.000 ton. Sofralık zeytin ihracatımız 35-70 bin ton arasında değişmekte, ihracatı gerçekleştirdiğimiz ülkeler AB ve Ortadoğu ülkeleri. Zeytinyağı ihracatımız ise ortalama 60 bin ton, ihracatımızın yarısından fazlasını (% 60-65) AB'ye gerçekleştiriyoruz. AB'ye gerçekleştirdiğimiz zeytinyağı ihracatında İtalya ve İspanya önemli bir yer tutmakta. İhracatımızdaki diğer önemli ülkeler ise ABD, Kanada ve Suudi Arabistan (7).
- Ancak hala güzelim zeytinyağının girmediği binlerce ev, zeytinyağını yeterince tanımayan milyonlarca insan var bunu kişi başına yılda 1 kg zeytinyağı tüketmemizden anlıyoruz. En yakınımızdaki Yunanlı komşumuz ise kişi başına yılda 20 kg zeytinyağını salatasına, sıcak, soğuk yemeklerine ve tatlılarına katıyor. Saçına ve vücuduna sürüyor. Niye bizim insanımız zeytinyağı ve zeytin ile bunu

gerçekleştirmesin neden daha sağlıklı, daha zeki daha güzel olmasın? İlk aşamada kişi başına tüketimi 2 kg a çıkarmak ve ürettiğimizi tüketir hale getirmeyi başaracağız. Bu durumda Pazarlama sorunumuz kalmayacak daha fazla üretmeye yöneleceğiz.

HEDEFLER

UZZK nezdinde sektörün tüm temsilcilerince dile getirilen ve genel anlamda kabul gören ve zeytinciliğimizin gelecek yıllarda önce Yunanistan ve Tunus'u geçme ve daha sonra da İtalya' yı geçerek 10 yıl içinde İspanya'nın ardından 2. sıraya yerleşme hedefi ilk kez bir Tarım Bakanı tarafından da telaffuz edilmektedir.

Tarım ve Köyişleri Bakanı Sn Mehdi EKER Adana Zeytin Zirvesinde yapmış olduğu konuşmasında, Ulusal Zeytin ve Zeytinyağı Konsey Yönetmeliği'nin yürürlüğe girmesiyle, sektörün kurumsallaşmasının önünün açıldığını belirtmiş ve AB'ye tam üyelik gerçekleşmeden Türkiye'nin zeytincilikte bazı mesafeleri kat etmesi gerektiğini ifade etmiştir. Eker, şöyle devam etmiştir:

FOTO-6

"Bu çok önemli. Niye çok önemli? Bunun müzakere açısından ve böyle bir çabanın stratejik önemi ve değeri var. Çünkü belirli kısıtlamalarla karşılaşacağız. Bizim bu zamanı çok iyi değerlendirmemiz gerekir. Rakiplerimiz var; Yunanistan, İspanya, İtalya, Tunus, Doğu Akdeniz'deki komşu ülkelerimiz. Bizim onlarla her alanda, rekabet içinde olduğumuzu, mesafe kat etmemiz gerektiğini hatırlamamız gerekir. Bizim tespit ettiğimiz temel sorunları çözmek bir yana, nedir bunlar, ağaç başına verimin düşük olması, periyodisite sorununu çözecek düzenlemelerin yapılması lazım. İhracatımızda geleneksel anlamda işin kolay tarafına kaçmışız. Biraz ihtiyaçtan, mecburiyetten, biraz kolaylıktan. Dökme zeytinyağı ihracatı yapmışız. Hatta daha kötüsü, bazı Avrupa firmalarına dökme olarak veriyoruz, onlar kendi markalarını üzerine yazıp, bunu dünya pazarlarına götürüp satıyorlar. Bizim bunları aşmamız gerekiyor. **Bakanlık olarak 2014 yılına kadar zeytincilikle ilgili hedeflerini de aşağıdaki gibi belirlemektedir(7). Buna göre; ;**

- Zeytin alanı: 700 bin ha'dan 1 milyon ha'a
- Zeytin ağacı sayısı: 140 milyondan 180 milyona
- Sofralık zeytin üretimi: 400 bin ton'dan 650 bin ton'a
- Yağlık zeytin üretimi: 800 bin ton'dan 3 milyon ton'a
- Zeytinyağı üretimi: 115 bin ton'dan 750 bin ton'a
- Zeytinyağı ihracatı: 70 bin ton'dan 300 bin ton'a
- Sofralık zeytin ihracatı: 50 bin ton'dan 200 bin ton'a
- Ağaç başına verimi : 12 kg'dan 25 kg'a
- Kişi başı Zeytinyağı tüketimi: 1 kg'dan 5 kg'a yani 250 bin tona
- Sofralık zeytin tüketimi: 6 kg'a çıkarılacaktır.

Bizim sektörce koyduğumuz hedeflerin Tarım Bakanımız tarafından da açıkça dile getirilmesini çok önemsiyor ve takdirle karşılıyoruz. Tabii ki bu süreçte planlamaların yapılıp söylenmelerin yerine getirilmesi dahası bu heyecanın yitirilmemesi için sektörün desteklenmesi gerekmektedir. Bunun için de geleceği daha iyi analiz etmek ve ona göre hareket etmekte yarar ve gereklilik görülmektedir.

SEKTÖRDE GELECEĞE YÖNELİK BEKLENTİLER

Türkiye'de üretim ve tüketim artacaktır.

AB'de üretim artış hızı azalacak ve tüketim artacak, piyasada arz-talep dengesi kısmen düzelecektir. Tunus ve Suriye gibi başlıca AB dışı ülkelerde üretim artacaktır. Bu ülkelerin tüketimi hakkında öngöründe bulunulamamaktadır.

Üretici olmayan veya çok az üretimi olan ülkelerde tüketimin az miktarda olsa da artması beklenmektedir.

Dünya çapında en önemli gelişme kalitenin (sızmalaşma, organik üretim, coğrafi işaretler) tüketici tercihlerinde giderek daha öne çıkacak olmasıdır.

Varsayım: Türkiye AB'ye 2015'te üye olacaktır.

Zeytincilik sektörü 2008-2020 döneminde:

- Kooperatifçiliği sağlıklı bir yapıya oturtmuş,
- Kültürel uygulamalar konusunda ilerleme kaydetmiş,
- Organik üretim potansiyelini gerçekleştirmiş,
- İç piyasada payını arttırmış,
- Dış piyasada markalaşmış, yeni pazarlama kanalları aracılığıyla ihracatını genişletmiş ve derinleştirmiş, 2015 sonrasında ihracatta Tunus ve Yunanistan'ı geçmiş
- Avrupa düzeyinde tanınan coğrafi işaretlere sahip ve
- AB tarım müktesebatını üstlenmiş, gerekli kurumsal yapıyı oluşturmuş,
- Piyasayı izleyebilen, kamu sağlığını, rekabeti, tüketici haklarını koruyan bir halde olmalıdır (2).

SONUÇ

Bizdeki durum böyle iken, Avrupa Birliği zeytinyağın sağlığa olan olumlu etkisini de göz önünde bulundurarak zeytincilik sektörüne hem ekonomik açıdan hem de sosyal açıdan büyük önem vermekte. O halde, Ülkemizin Avrupa Birliği'ne uyum süreci bu çerçevede bir fırsat olarak kullanılmalıdır. Avrupa Birliği'ndeki düzenlemelere sadece Topluluk müktesebatının üstlenilmesi yükümlülüğü kapsamında yaklaşılmalıdır, bu düzenlemelerle ulusal politikalarımız arasında benchmarking, yani karşılaştırma yapılmalıdır. Topluluk'un Türk zeytinciliği için faydalı olan düzenlemelerinin ülkemizde hayata geçirilmesi için tam üyelik beklenmemelidir. Bu uygulamalar gerekirse ulusal kaynaklar kullanılarak derhal benimsenmelidir (7).

FOTO-7

Zira, Ülkemiz bu zor süreçten devlerle rekabet ederek, savaşarak geçmek durumundadır. Bu süreçte kalite, verimlilik, standardizasyon çok önem kazanacak özellikle çevreyle uyumlu yöntemler, organik ürün yetiştiriciliği en fazla konuşulan konular haline gelecektir. Bugüne kadar Avrupa Birliğinin güvenlik şemsiyesi altında desteklenen ve gürbüz çocuk gibi gelişen Avrupa Birliği Zeytincilik Sektörünün bundan böyle ilerleme hızı doğal olarak yavaşlarken, Türk Zeytincilik sektörü ise, uyum sürecinde edineceği bilgi, teknoloji transferi ve maddi donanımları sayesinde hızla yükselişe geçerek hedefine doğru emin adımlarla yol alacaktır.

Ülkemiz yılda yaklaşık 1 milyon bitkisel yağ ithalatına 1,5 milyar dolar harcadığı, oysa ortalama 120-130 bin ton zeytinyağı ürettiğimiz, İspanya ortalama 1 milyon ton ürettiği göz önünde tutulduğunda. Top yekün düşünceyle ve somut desteklerle ülkemiz zeytincilik sektörü bu miktar zeytinyağını 10-15 yılda üretir hale gelebilir ve sadece zeytinyağından yaklaşık 5 milyar dolar bir döviz geliri elde edebiliriz. Bu gelir, zeytin ile ve yan ürünler ile misli katlanabilir. Yani böylesine önemli bir katma değer ve istihdam yaratabilir bu ürün (7).

İnancımız odur ki; Türkiye, gerek iklim gerek toprak ve su gibi doğal zenginlikleri, gerekse kanaatkar genç insan nüfusu ile büyük bu rüyayı gerçekleştirmeye muktedir olarak üzerine düşen görevi yerine getirecek ve Atamızın yaktığı meşaleyi sonsuza dek taşıyarak Zeytin Ağacını Anavatanı Anadolu' da onurlu tahtına oturtacaktır.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

1. Anonim., 2003. Zeytinyağı Yaşamda Kalite, Tariş, Zeytin ve Zeytinyağı T.S. Koop. Birliği Yayınları,
2. Anonim, 2006., Tariş Zeytin ve Zeytinyağı Birliği AB Uyum Projesi Çalışmaları, İstanbul Sanayi Odası Yayınları. Gıda Sektörü, Zeytinyağı, 112
3. Aksu, S., 1984. Türkiye'de Zeytincilik Nasıl Canlandırılır? Turyağ Yayınları (2), 11-44.
4. Tan, M., 2001. Zeytin ve Zeytinyağı Üretiminin Güncel Durumu ve Hedefler. II. Altınoluk Antandros Zeytincilik Sempozyum Kitabı, 104-112.

5. Tan, M., 2008., Türkiye’ de Zeytin Üretimi, Kuraklık ve Çevresel Faktörlerin Olumsuz Etkilerine Karşı Alınması Gereken Önlemler, 7. Ulusal Tarım Kongresi, Türkiye Ziraatçiler Derneği Yayınları, 35-37.
6. Tan, M., 2008. Zeytin ve Zeytinyağı Sektöründe Sorunlar ve Alınması Gereken Önlemler “Türkiye’ de Zeytincilik ve Zeytinyağı Pazarı”.TBMM Meclis Araştırma Komisyonu’na UZZK Brifing Raporu.
7. Tan, M., 2008. Türkiye Zeytinciliğinin Dünü, Bugünü, Geleceği, 5. Vinolive Zeytin ve Zeytinyağı Sempozyumu, Mayıs 2008
8. www.internationaloliveoil.org.